

Navn på høringsinstans

Møre bispedømme/ Møre biskop

Type høringsinstans

Bispedømmeråd

Bispedømmetilhørighet

Møre

Tilleggsspørsmål 1 fra Kirkerådet:

Utvalget understreker at det er en indre sammenheng mellom de enkeltanbefalingene som legges fram og at de samlet sett utgjør en helhet som er ment å videreføre og styrke sammenhengen og helheten i det pedagogiske arbeidet i Den norske kirke.

Har høringsinstansen en overordnet kommentar til denne helheten i rapporten?

Utdypning av punkt 1.1, 2.1, 2.2, 4.1 Vi er en barnedøpende kirke hvor spebarnsdåp har vært det vanligste og hvor dåpen er starten på en livslang relasjonsdannende prosess i dåpens nåde uten kognitive krav til dåpskandidaten. Den dømte sikres verdighet som et troende subjekt og en personlig relasjon i fellesskap med Jesus og i fellesskapet med kirken får gro frem ut ifra den enkeltes forutsetninger. I dette forankres kirkens pedagogiske arbeide. Dagens trosopplæringstilbud 0 – 18 år bør være en integrert del av Den norske kirkes helhetlige pedagogiske oppdrag, men fortsatt en selvstendig del med dedikerte undervisningspraksiser og som del av og element i andre kirkelige praksiser. Dette har nær sammenheng med det læringssyn, helhets – og religionspedagogiske, forståelse av læring som ligger til grunn for trosopplæringsreformen. Deltakerne anses som aktive og kompetente og sosialisering og subjektivering sidestilles med kunnskapsoverføring og formidling. En slik tilnærming fremmer autonomi, evne og mulighet til trosutvikling i et dialogisk samspill med omgivelsene (individuell, sosialt og kulturelt). På dette viset kan kirkens pedagogiske arbeide, i en flerkulturell og pluralistisk virkelighet, gi en tydelig trosidentitet, tilhørighet og utrustning til å møte samfunnet gjennom kjennskap til kristen tro, praksis og tradisjoner. I det større samspillet er det også viktig å huske at Kirken som samfunnsaktør «større enn seg selv» og gir medborgere stemme og legitimitet til tro og trospraksis. Nå evalueer trosoppl.0-18 bevareI dag ivaretas den delvis i de 11 dimensjonene fremst i planverktøyet, hvor dimensjonene underbygger en religionspedagogisk forståelse som vektlegger helhetsformidling hvor blant annet kirkemusikk, gudstjeneste, diakoni, kulturelle og kunstneriske uttrykk og katekese er vesentlige deler av totalformidling. Denne synergien er viktig, og det er viktig at samspillet mellom de ulike fagfeltene i fremtiden synliggjøres i større grad enn det gjøres i dag. Jesus gav oss oppdraget «døp og lær» og gjennom det et hellig

opplæringsansvar for å kunne leve i og vokse i den kristne tro. Oppgaven står fast, men er målgruppen endret? Trosopplæringsreformens grunntanke er å gi et tilbud og en langsgående og systematisk opplæring til alle døpte hvor den enkelte er aktive subjekter i sin egen læringsprosess og sin egen spiritualitet. Denne målgruppetenkningen settes på prøve når færre barn døpes og dåp av ungdom og voksne blir mer vanlig. Målgruppen endres og må inkludere også de som ennå ikke er døpt. Å tenke helhet, kvantitet og kvalitet, er viktig - vi er lærende hele livet og Kirkens undervisningsoppdrag kan ikke begrenses til gitte aldersgrupper. Men å innføre samme systematikk og planmessighet for hele livsspennet vil endre dagens perspektiv og kunne svekke reformarbeidet som startet i 2003. Derimot vil overordnede rammeplaner og nasjonale føringer med livslang læring som perspektiv, hvor den enkeltes unike innsteg til tro reflekteres, gi nyttige styringsredskaper i pedagogiske arbeidet rettet mot aldersgruppen unge voksne/ voksne. Dette vil også styrke kirkens overordnede visjon som en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke, som i ord og gjerning vitner om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus. Trosopplæringsreformens målgruppe 0 – 18 år, dens systematikk og planmessighet bør bevares.

Del 1 Mål og innhold:

Formål og overordnet målsetting

- 1.1. Den norske kirkes målsetting om bredde, systematikk og sammenheng i det pedagogiske arbeidet bør videreføres.
 - Kapittel 4.1 side 29
 -

Enig

2. Teologisk, ekklesiologisk og pedagogisk grunnlagstenkning

- 2.1. Det bør legges til grunn en helhetlig og vid forståelse av kirkens pedagogiske arbeid. Det som i dag omtales som trosopplæring, bør integreres i Den norske kirkes helhetlige undervisningsarbeid og -felt.
 - Kapittel 4.2 side 31

Enig

- 2.2. Undervisningsfeltet i Den norske kirke bør forankres i en helhetlig og eksplisitt teologisk og pedagogisk grunnlagstenkning som både rommer spesifikke undervisningsaktiviteter og elementer av kirkelig undervisning og læring i andre deler av Den norske kirkes virksomhet.
 - Kapittel 4.2 side 35

Enig

3. Benevnelse

3.1. Dagens ordning med trosopplæring bør inngå i en helhet og sammenheng med Den norske kirkes undervisningsfelt og benevnes som «Kirkelig undervisning og læring».

➤ Kapittel 4.3 side 37

Uenig

Andre forslag med begrunnelse

«Trosopplæring» er et etablert begrep og en benevnelse som menighetene, ansatte og frivillige, har eierskap til. Det vil være politisk klokt å beholde benevnelsen. Benevnelsen bør videreføres, det gir oppgaven(-e) tilknytning; -til oppdraget (Matt.28), -til kirken som organisasjon og sted og troen som sakrament -til menneske, det mellommenneskelige, troen hos den enkelte og troens «ikke kognitive» elementer. «TROS opplæring», som begrep er videre enn «Kirkelig undervisning og læring» og peker konkret på opplærings formål og kirkens oppdrag og ansvar til å hjelpe sine medlemmer å kunne leve i og vokse i den kristne tro. Benevnelsen «Kirkelig undervisning og læring» markerer undervisning og læring og ordlyden peker ikke på kirkens sentrale oppdrag (Matt.28). Den makt som ligger i en benevnelse må ikke undervurderes og en eventuell avmaktsposisjon dette kan sette ansatte, frivillige og foresatte i, må nøye vurderes. Kirken trenger frivillige ressurser. I økende grad står de frivillige i et opplevd skjæringspunkt mellom å være en ressurs og en belastning. De frivilliges store styrke er trospraksisen og opplevelsen av å ha levd med Jesus gjennom livet i hverdagen, på skolen, på bussen og på jobb – livsmestring, i det å møte Guds nåde uten å kunne «37 bibelvers». En refleksjon vi som kirke må gjøre, er å vurdere om benevnelsen for kirkens pedagogiske arbeide underbygger og øker opplevelsen av profesjonsstyring eller ei. Kan vi med ordvalg være med å ansvarliggjøre og myndiggjøre frivillige til kompetente samarbeidspartnere? Den foreslåtte benevnelsen «Kirkelig undervisning og læring» virker mer avgrensende og mindre inviterende en dagens benevnelse, trosopplæring, også overfor organisasjonene. Men den kommuniserer derimot godt med det sekulære samfunnet som et kjente begrep de fleste har et forhold til og som gir igjennom det gir en gjenkjennbar overordnet nøytralt «overskrift». Men er det dette vi som kirke vil? «Trosopplæring» er et etablert begrep og en benevnelse som menighetene, ansatte og frivillige, har eierskap til. Det vil være politisk klokt å beholde betegnelsen. Å fjerne ordet «trosopplæring» vil kunne gi et feilaktig signal om at reformen er avsluttet. En utfordring, slik benevnelsen trosopplæring har vært brukt, er at den har medført et opplevd skille om hvilke pedagogiske og kirkelige aktiviteter som skal betraktes som trosopplæring eller ikke. Dette som en følge av hva som har vært tilskuddsberettiget, det vil si tidsavgrensede tiltak vs det langsgående kontinuerlige arbeidet. Begge deler pedagogisk arbeide, trosopplæring, der deltakerne er subjekter og aktører i sosialisering-, dannelsings- og læringsprosesser men med ulik grad av systematikk og planmessighet. Å bruke benevnelsen «kirkelig undervisning og læring» vil ikke nødvendigvis endre dette.

4. Målgruppe

4.1. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør omfatte alle døpte og alle interesserte.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Enig

4.2. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør legge livslang læring til grunn og omfatte både barn, unge og voksne.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Uenig

Andre forslag med begrunnelse

Se punkt 2.1. Dagens aldersinndeling 0 – 18 år slik den er i «Plan for trosopplæring» bør bevares, men gjerne gå inn som en avgrenset og definert del i et helhetlig og sammenhengende undervisningstilbud for alle aldre.

5. Planverk

5.1. Det bør utarbeides et helhetlig, overordnet planverk for kirkelig undervisning og læring som omfatter en revidert og mer eksplisitt grunnlagstenkning og verdigrunnlag, samt rammeplaner for ulike målgrupper.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Uenig

Andre forslag med begrunnelse

Svar for 5.1, 5.2, 5.3.1 – 4, 6.1 – 3 Å ha et overordnet helhetlig planverk som tar for seg grunnlagstenkning og verdigrunnlag for kirkens religionspedagogiske arbeide er strategisk og viktig. Det vil angi rammer, systematikk, forventet innhold og oppgaver. Like viktig er det å beholde dagens fokus for trosopplæringsarbeidet for gruppen 0 – 18 år. Utvalget peker på at planverket skal være på et overordnet nivå og betraktes som et utviklingsverktøy. Et overordnet planverk styrer ikke på detaljnivå, men angir grunnlagstenkningen. Derimot bør rammeplanene for de definerte aldersgruppene i ulik grad være mer detaljstyrende og angi læringsinnhold. Dette etterspør menighetene og de ønsker den friheten som ligger i å gå i ferdiglagte tanker og opplegg (detaljering). Dette henger sammen med en opplevelse av for liten tid og kompetanse til religionspedagogisk utviklingsarbeid lokalt. Parallelt er det viktig at lokalmenighetene får og opplever didaktisk frihet til å utvikle, forme og formidle i tråd med lokalt initiativ, lokale planer og rammer. Da vil rammeplanene angi retning og innhold og gi lokalt handlingsrom. Slik kan dagens plan – og rapporteringsverktøy videreutvikles og utnyttes som styrings- og

utviklingsverktøy. I dag er det kun et fåtall av menighetene som utnytter de mulighetene som ligger i planverktøyet. I rapporten anbefales det tydeligere aldersinndeling, med like hovedelementer men ulikt rammeverk. Fra et pedagogisk perspektiv er dette lurt da man didaktisk møter de foreslåtte aldersgruppene svært ulikt. Videre foreslås det at konfirmasjonstiden bør trekkes ut av det som er dagens aldersramme i trosopplæringsplanen, 0 -18 år. Dette vil kunne svekke systematikken og planmessigheten som er bygd opp i forkant av konfirmasjonstiden. Det er pedagogisk viktig at konfirmasjonstiden sees i sammenheng med, er en gjentakelse og en utvidelse av det barna/ ungdommene har lært i trosopplæringsløpet i forkant av konfirmasjonstiden. Utvalget foreslår at aldersspennet etter konfirmasjonstiden deles inn i aldersgruppene 15 – 19 og voksne med egne rammeplaner. En samlet overordnet rammeplan for voksne med aldersinndelingen 15 – 19, 19 -30 og voksne vil være hensiktsmessig. Dette er tre grupper med ulike livsfaser, fokus og behov, men også fellestrekk. En felles rammeplan med undergrupper vil kunne forsterke sammenheng, helhet og systematikk i og mellom de ulike aldersgruppene. Flott om dette utredes. Som misjonerende kirke i et samfunn med økende sekularisering har vi et ansvar for å møte et mangfold av troende mennesker som av ulike årsaker søker sammen i og tilhørighet til et trosfellesskap. Opplevelsen av at mange har et distansert forhold til den tro de er døpt til, gir forankring for helhetstenkning og den vide forståelsen av kirkens pedagogiske arbeide. Forholdet mellom plan og praksis er ingen «rett vei» Det er viktig at Ressursbanken videreutvikles og at det blir brukt ressurser på å utvikle læringsressurser og læremiddel, didaktiske verktøy og digitale løsninger som tar høyde for et mangfold av arenaer og mennesker.

5.2. Rammeplanene for de ulike målgruppene bør være på et mer overordnet nivå som dermed gir større lokalt handlingsrom.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Uenig

5.3. I det helhetlige, overordnede planverket bør det utarbeides rammeplaner for henholdsvis

5.3.1. barn 0–14 år

5.3.2. konfirmasjonstiden

5.3.3. ungdom 15–19 år

5.3.4. voksne

➤ Kapittel 4.5 side 40

Uenig

Andre forslag med begrunnelse

Se kommentarer gitt til punkt 5.1I tillegg til dagens Plan for trosopplæring (0 – 18 år) bør det utarbeides en rammeplan for ungdom 15 – 19, 19 -30 og voksne, da den didaktiske tilnærmingen til disse gruppene i vesen er ulik måten en møter barn under myndighetsalder.

5.4. I stedet for kjernetekster bør undervisningsaktiviteter følge kirkeårssyklusen og tar utgangspunkt kirkeårets tekster, tilhørende salmer og andre kirkemusikalske og -kulturelle uttrykk.

➤ Kapittel 4.5 side 43

Uenig

6. Forholdet mellom lokalt handlingsrom og nasjonal styring

6.1. Den sentrale styringen av undervisningsfeltet bør bli mer overordnet, mens det bør gis større handlingsrom på lokalt nivå innenfor det rammeverket som gis.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Uenig

Tilleggsspørsmål 2 fra Kirkerådet:

Hvordan bør ordningen for godkjenning av plan for undervisningsfeltet være i fremtiden?

Ordningen bør fortsatt være at plan for undervisningsfeltet sendes til godkjenning hos biskop etter vedtak i menighetsrådet.

Kommentar til 5.4. Her møtes teologi og religionspedagogikk. Trosopplæringens mål må være å møte den gudstjenestefeirende menigheten, gi en opplevelse av kirkeårets gang og høytidene og gjennom det løfte Den norske kirkes helhetlige pedagogiske oppdrag. Her vil det være klokt å bruke kirkeårssyklusen og kirkeårs tekstrekker parallelt med kjernetekster. På det viset åpner en opp og oppfordrer til at kirkens pedagogiske arbeide samstemmes med gudstjenestefeiringen. En slik syklisk tenkning vil skape forutsigbarhet og sammenheng, oppfordre til tverrfaglig samarbeide og myndiggjøre frivillige, men også gi utfordringer. For å få dette til bør det være en gjennomgående helhetlig sammenheng og religionspedagogisk forankring i de kirkelige undervisningsaktiviteter, -i de tidsavgrensede tiltakene, i det kontinuerlige arbeidet, familiegudstjenestene og i skole - kirke samarbeidet. Hvor det begrunnes hva som er formålet med tekstvalgene og hvordan de gi kan bidra til livstolkning og livsmestring. Slik tekstrekkene nå er oppbygd, ligger noen av «de beste» formidlingstekstene om sommeren (treenighetstiden). Dette skaper en utfordring ifht å bruke kirkeårssyklusen og skape en samstemt systematikk. Slik sett er dette en utfordring til biskopene våre om å se på når i kirkeåret de ulike tekstene er i bruk. En omfattende prosess, men kanskje er det tid for en

revisjon av tekstrekkene. En annen utfordring er at landet vårt er så mangfoldig. Noen staber betjener en kirke og andre opptil 11 kirker med ulik forordning. Dette reiser spørsmål om kapasitet, lokal forankring og et teologisk lærespørsmål. For å sette det hele på spissen. Et eksempel; 4 årboken. Skal de ansatte formidle lignelsen om «den bortkomne sauene» 11 søndager på rad? Skal det utarbeides 3 x 11 ulike undervisningsopplegg som følger tekstrekkene? Eller skal det være en kombinasjon? Og hvordan blir dette når dette skal «rulles ut» i aldersspennet 0 – 18 år? Hvordan møter en da menigheten som et hele? Utvalget argumenterer med at kjerneteksttenkningen i dagens trosopplæringsplan, i større grad enn tiltenkt, tar hensyn til skolens læreplaner. I et pedagogisk og politisk perspektiv så er ikke dette negativt så lenge kirkens egenart beholdes. Å forsterke læringsbanene mellom kirken og skolen vil være klokt, og på det viset befeste kirken som relevant ressurs og samfunnsaktør. Det er fullt mulig å tenke «både og», på flere plan – kirkeårets tekster, kjernetekster og samarbeid med skolen. Det er naturlig at det pedagogiske materialet som allerede er utviklet (ressursbanken, IKO etc.), fremdeles benyttes og finnes i ressursbanken, og at det tilsvarende utvikles et bredere ressurstilfang som omfatter flere kirkeårstekster. Kommentar til 6.1 Det er viktig at det er en sentral styring for blant annet sikre enhetslæring. Erfaringen er at det ikke er god nok forståelse av grunnleggende pedagogikk og religionspedagogisk kompetanse, bruk av plan og systematikk lokalt. Kommentar til tilleggsspørsmål 2 Menighetenes undervisningsplaner bør fortsatt sendes til godkjenning hos biskop etter vedtak i menighetsrådet. Å ha en regional godkjenningsinstans gir et styringsverktøy i form av at pedagogiske og økonomiske retningslinjer må utarbeides og følges og gjennom dette sikre at det undervises i tråd med Den norske kirkes teologi og bekjennelsesskrifter og at de øremerkede midlene brukes til det de er tiltenkt. Ordningen tydeliggjør menighetsrådets overordnede ansvar og plasserer eierskap i og til trosopplæringsarbeidet, - «menigheten er mer enn de ansatte». Ved å gi ansvar aktiviseres frivillighet. Biskopens godkjenning vil være en del av tilsynsansvaret og samlet bidra til systematikk i undervisningsarbeidet og en sammenheng i trosopplæringsarbeidet lokalt, regionalt og nasjonalt.

6.2. Ressursbanken og mulighetene for og tilgang til informasjons- og erfaringsdeling, ressurser og materiell bør videreføres og styrkes.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Enig

6.3. Arbeidet med digitale, pedagogiske ressurser bør styrkes både på lokalt og sentralt nivå og må ses i sammenheng med Den norske kirkes digitale satsing.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Enig

7. Mangfold og likeverd

- 7.1. Perspektivene på mangfold og likeverd bør styrkes i den teologiske og pedagogiske grunnlagstenkingen og tydeligere slå fast alles mulighet til å delta.
- 7.2. Ressursbanken bør gjennomgående tematisere inkludering og universell utforming i undervisningsopplegg og pedagogiske ressurser.
- 7.3. Inkludering og universell utforming bør være tema i kompetansehevende tiltak.

8. Forholdet mellom «bredde» og «kontinuerlig»

- 8.1. Målet om kvalitativ og kvantitativ bredde bør opprettholdes. Breddetiltakene er nødvendig for å nå medlemmene i en folkekirke og tiltakene har skapt vekst og utviklet gudstjenestelivet.
 - Kapittel 4.8 side 46

Enig

- 8.2. Det som oppleves som et kunstig og organisatorisk skille mellom tidsavgrensede breddetiltak og kontinuerlig arbeid bør bygges ned. Det bør legges en helhetlig forståelse av og målsetting for kirkelig undervisning og læring til grunn, slik at tiltakene utfyller hverandre. Det bør tas nødvendige grep på alle nivå slik at tiltakene kan ses i sammenheng.
 - Kapittel 4.8 side 46

Enig

Det opplevde skille mellom tidsavgrensede breddetiltak og det kontinuerlige arbeidet er en kommunikativ utfordring og bunner i tilskuddsordningen og ikke i et A - eller B lag ifht «god» trosopplæring eller manglende helhetlig forståelse av det kirkelige pedagogiske oppdraget. I dagens planverk er intensjonen at de tidsavgrensede tiltakene skal være vitamininnsprøytninger til det kontinuerlige arbeidet og dermed tenkt pedagogisk utfyllende. Det må arbeides med å styrke de strategiske og innholdsmessige sammenhengene mellom det tidsavgrensede og det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeidet. Da vil breddetiltakene styrkes med ressurser fra det interesse baserte kontinuerlige arbeidet, og det kontinuerlige arbeidet får en kontaktflate som kan bidra til økt deltakelse. Forståelig har det vært fokus på «det nye» og dermed er satt det kontinuerlig i skyggen. Og når tilskuddsmidlene i tillegg har fulgt de tidsavgrensede breddetiltakene, så er dette leit! Vi ser også at viljen til å binde seg til kontinuerlig frivillig arbeid over tid mer og mer tas over av lønnede medarbeidere. Dette skaper et økonomisk vakum i menighetene. For mange oppleves det problematisk at fokus har vært på breddetiltak, som har tatt all energi og samlet relativt få barn tross høy faglig kvalitet når en kunne brukt energi på fellesskapsbygging kontinuerlige tiltak. Rapporteringsstrukturen for trosopplæringsarbeidet har også medført et organisatorisk skille mellom tidsavgrensede tiltak og kontinuerlig barne- og ungdomsarbeid.

9. Trosopplæring i hjemmet

9.1. Både Den norske kirkes grunnlagstenkning og rammeplaner bør eksplisitt omtale og understøtte kirkens undervisning og læring i hjemmet som en naturlig del av undervisningsoppdraget.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Enig

9.2. Det bør utarbeides mer materiell som kan understøtte foreldrenes arbeid med kirkelig undervisning og læring i hjemmet, herunder også digitale ressurser.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Enig

9.3. Oppfølging av faddere bør styrkes, og det må arbeides fram hensiktsmessige system for å få tillatelse til oppfølging av fadderne som tar nødvendige personvern hensyn.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Enig

10. Barnehage/skole-kirkesamarbeid

10.1. Barnehage/skole-kirkesamarbeidet bør utredes nærmere.

11. SFO-satsing

11.1. Det bør satses mer på skolefritidstilbud i regi av Den norske kirke og med utgangspunkt i rammeplan for SFO.

➤ Kapittel 4.11 side 54

Enig

Kommentar til 10.1 Den norske kirke er det trossamfunnet i Norge med flest medlemmer og mange steder desidert majoritet. Å koordinere deler av kirkens pedagogiske tilbud oppimot barnehagen/ skolens læreplaner, nasjonale og lokale, og forsterking av disse vil være klokt. Slik kan kirkens pedagogiske arbeide, i en flerkulturell og pluralistisk virkelighet, gi kjennskap til kristen tro, praksis og tradisjoner og gi tro og trospraksis legitimitet. Som kirke vil vi kunne tilby en annen læringsarena og pedagogisk tilnærming til fagstoffet enn skolen og slik bidra til å styrke elevenes kunnskaper om kristen arv og tradisjon, lokalsamfunn, kunst og musikk, arkitektur og religiøse rom. Slik forsterkes barnas læringsbaner og gir sammenheng og kontinuitet i undervisningen de får i skolen og i kirken og slik være en gjensidig ressurs for hverandre. I barnehagen/ skolen lærer de om tro, i kirken hvordan vi tror. Et mer systematisk samarbeide, inn mot kirkens pedagogiske arbeide, vil aktualisere en bevissthet om arena, formidlingsform og fritaksrett. Her trengs det ressursutvikling og klare retningslinjer. Vi skal være kirke i møte med barnehagen/ skolen i respekt for deres rammer og vår egenart. Tiltak mange har et forhold til er ulike kirkevandringer (jul og påske),

pilgrimsvandringer og skolegudstjenestene. Men perspektivet og emnefeltet kan med fordel utvides og favne flere fag. Kirken som institusjon har oppigjennom historien hatt stor innvirkning på arkitekter, billedkunstnere, musikere, forfattere og politiske strømninger for å nevne noe. Spor som gjenkjennes og finnes i kirkene våre. Hvilket signalbygg har vel flere spennende vinkler som kan gi matematikkundervisningen en praktisk vinkling?! Det bør utvikles forslag til samarbeidsplaner for barnehage/ skole – kirkesamarbeidet, som forankrer, er forventningsavklarende og skaper forutsigbarhet for både barnehagen/ skolen og staben i den lokale kirken.

Kommentar til 11.1SFO skal tilrettelegge for lek, kultur -og fritidsaktiviteter hvor lokale rammeplaner gir rom for variasjon. Dette skaper rom for skolefritidstilbud i regi av Den norske kirke. Et slikt tilbud gir den lokale kirken en unik mulighet til å bygge relasjoner og fellesskap med en større og mangfoldig barnegruppe og et tilbud for familier i tidsklemme. Det er viktig at det utarbeides retningslinjer og rammer for dette arbeidet. Erfaringsmessig ønsker skolene velkommen ulike tilbud så lenge alle barn kan delta, men krever et tilrettelagt tilbud, påmelding og at tilbudet gis utenfor skolens område der ikke særskilte lokale vedtak er gjeldene. Økonomi vil være en vesentlig faktor. Ønsker Den norske kirke å satse på et skolefritidstilbud bør det også i en oppstartsfase bevilges midler.

12.Samiske perspektiver, samisk trosopplæring og døvekirkens trosopplæring

- 12.1. Samiske perspektiver bør være en del av grunnlagstenkning for kirkelig undervisning og læring.
- 12.2. Kunnskap om det samiske bør fortsatt være en del av den norskspråklige planen.
- 12.3. Arbeidet med revidering av rammeplan for samisk kirkelig undervisning og læring bør skje parallelt med de andre rammeplanene.
- 12.4. Planverkets overordnede del (grunnlagstenkningen) bør foreligge på samiske språk.
- 12.5. I arbeidet med grunnlagstenkningen for kirkelig undervisning og læring bør døves erfaring som minoritet tas med.
- 12.6. Arbeidet med revidering av rammeplan for kirkelig undervisning og læring for døve bør skje parallelt med de andre rammeplanene.

Eventuelt øvrige kommentarer til del 1

Kommentar til 7.1, 7.2 og 7.3 Kunnskap og kompetanse om og med inkludering, mangfold og likeverd bør generelt styrkes. Slik det er nå, er dette et pulverisert ansvar mellom diakonien og de undervisningstilsatte med det resultat at vi sjelden når de som har et tilretteleggingsbehov, fysisk eller psykisk. Det medfører ofte lav erfaring med og kompetanse om mangfoldsproblematikk og inkludering. For å imøtekomme dette, i tillegg til generelle kompetansehevende tiltak, bør hvert prosti ha en eller flere ressurspersoner, pedagogisk og diakonalt, som tar et

særskilt ansvar. Det bør også arbeides for å få i stand et reelt samarbeide med helse og skolesektoren rundt barn med spesielle tilretteleggingsbehov hvor foresatte ved skriftlig fullmakt gir tillatelse til erfaringsutveksling til beste for barnet. Dette vil kunne bidra til at vi som kirke kan oppfylle Plan for trosopplæring sitt formål om å gi alle døpte kunnskap og støtte til å tolke og mestre livet i lys av den kristne tro uavhengig av funksjonsevne. Utfordring er å gi et godt tilbud til alle. For å klare formålet om likeverd, trenger en betydelig faglig styrking blant de undervisningstilsatte bla. spesialpedagogisk kompetanse og et tverrfaglig samarbeide er vesentlig. Behovet for tilrettelegging for et mangfold av ulike utfordringer hvor en løfter menneskeverdet og enkeltindividets tro er stort og noe vi som kirke må ta på alvor.

Kommentar til 9.1 og 9.2 De foresattes rolle og hjemmet som en sentral arena i trosopplæringen er viktig. Det er her levd tro leves og læres. Dessverre ser vi at den gode intensjonen gjennom profesjonaliseringen av trosopplæringen har gjort kirken har forsømt sin rolle med å forsterke og understøtte familien og hjemmet som aktive bidragsyttere. Kontakten med foresatte bør ha en todelt målsetting; å utruste og gi å de egne tilbud, kirkelig undervisning for voksne. Mange av dagens foresatte har ikke ord for egen tro, så det å invitere til en «trosreise» hvor de sammen med barna dekode hva kristen tro er, noe som for mange allerede starter med babysang. I mange tilfeller er barna de voksnes beste trosopplærere. Barn er umiddelbare, fordomsfrie og deilig insisterende og eier ikke de voksnes tabu. «...en jente gikk to ganger til nattverd. Hvorfor det lille venn? Jeg kommer for å hente en oblat fordi mamma ikke tør å komme frem!». Å invitere til aktiv deltakelse i hele eller deler av de ulike tiltakene kan være et sted å begynne. Slik kan de foresatte får et innblikk i barnas opplevelser og sammen undre seg over delte erfaringer i etterkant. Parallelt med dette er det viktig å utvikle materiell som understøtter tiltakenes religionspedagogiske innhold og som gir en verktøykasse for felles opplevelse og mestring. Det være seg minneord, spill, film, kreativ forundringspose, puslespill... Skoler innkaller til temamøter, kanskje bør kirken gjøre noe liknende og gjennom det skape relevante møteplasser for foresatte mellom dåpen og konfirmasjonstiden. Dette handler også om å ta voksen opplæringen på alvor. Familien som enhet har siden trosopplæringsreformen begynnelse endret seg, nye samlivsformer, endret omsorgskultur - kulturuttrykkene er endret. Dette påvirker hjemmet og kirkens arbeid og tvinger oss til å tenke nytt i måten vi møter familiene som ulike og unike enheter. Utfordrende og spennende! Fadderne har forpliktet seg til et hellig ansvar til å hjelpe den døpte til å leve og vokse i den kristne tro. Det bør utvikles en rutine som ansvarliggjør og inkluderer fadderne som en ressurs i trosopplæringstiltakene frem til konfirmasjonen.

Kommentar til punkt 12.1-6 Det er viktig at minoritetene løftes og at disse gruppene unike kunnskap utnyttes inn i "den generelle" trosopplæringen. Her har majoriteten mye å lære og særlig ifht taktiliteten døvekirken og de samiske har

i sin formidling. For eksempel, «Tegn til tale». Vi må bevisst bruke reelle tegn når vi tegnsetter sanger ol. og slik hindre kontraproduktivitet og kommunikasjon.

Del 2 Organisatoriske rammer:

13. Plan og rapporteringsverktøy

13.1. Sammenhengen mellom plan og rapportering bør styrkes, være både kvalitativt og kvantitativt orientert og i større grad ses på som strategiske verktøy for evaluering og utviklingsarbeid.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Enig

13.2. Rapportering på kirkelig undervisning og læring på lokalt plan bør være helhetlig og tverrfaglig.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Enig

13.3. Helhetlig menighetsplan bør gjøres obligatorisk på sikt.

➤ Kapittel 5.1 side 59

Enig

14. Økonomi og tilskuddsforvaltning

14.1. Økonomien må sikres i fortsettelsen, minst på det nivået det er i dag.

14.2. Det er behov for å utrede mulige endringer i kriteriene for fordeling av tilskuddet til fellesrådene, for eksempel med utgangspunkt i tildeling på grunnbeløp eller pr. døpt, samt ett felles fordelingssystem for kirkelig undervisning og læring der sentralt finansierte kateketstillinger inngår i ordningen.

14.3. Ved mindreforbruk av tildelte midler bør det i større grad kunne være mulig å sette av udisponerte midler for større satsinger og mer langsiktighet i arbeidet med kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Enig

Tilleggsspørsmål 3 fra Kirkerådet:

I dag håndteres mindreforbruk forskjellig i de ulike bispedømmerådene. Hvordan bør det håndteres i fremtiden?

Praksisen knyttet til mindreforbruk bør fortsatt være forskjellig fra bispedømmeråd til bispedømmeråd.

- 14.4. Tilskudd til kirkelig undervisning og læring bør ses uavhengig av andre inntektskilder også når det gjelder rapporteringen.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Enig

- 14.5. Tilskuddet til lokalkirken bør sendes til fellesrådsnivået for hensiktsmessig ressursutnytting.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Uenig

15. Organisering og ledelse

- 15.1. Det bør sikres tilstrekkelige ressurser til fagutvikling for ansatte på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

- 15.2. Det bør vurderes hvilket nivå som skal utøve den faglige og strategiske ledelsen, om det skal være sokn, fellesråd, prosti eller bispedømme.

16. Stillingstyper, - andel og -benevnelser

- 16.1. Det bør være en stillingsandel på minimum 50 % for å forhindre at det blir for mange små stillinger som arbeider med kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.4 side 65

Uenig

Kommentar til 16.1 Dette vil i Møre bispedømme være vanskelig å gjennomføre. De demografiske og geografiske forholdene er for store til at det vil være hensiktsmessig. For å få til 50% stilling må gjerne flere menigheter slå sammen sine ressurser, men da avstandene her er store vil reisetid alene, mellom menighetene, spise opp arbeidstiden for den ansatte. Så målet om 50% vil i realiteten, mange steder, gi mindre trosopplæring lokalt.

Kommentar til 16.2 - uenig Dette er et stort(!) «kapittel» som må vurderes og gjøres noe med i en annen omgang. Det vil da være hensiktsmessig å se på alle de vigslede stillingshjemlene med tanke på samordning på tvers ifht undervisning.

Kommentar til 16.3 Betegnelsen bør være kirkens pedagogiske arbeide og gruppen som utfører dette bør være benevnet undervisningstilsatte

- 16.2. Tjenesteordningene, spesielt for kateket og prest, bør gjennomgås og revideres og det bør samtidig ses på samordning på tvers med tanke på kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.4 side 65

Uenig

- 16.3. Samlebetegnelse for kirkelig undervisning og læring og stillinger i kirkelig undervisning og læring bør være «undervisningstjenesten» og «undervisningsansatte».

17. Kompetansekrav og kompetansebehov

- 17.1.1. Det bør arbeides systematisk for at alle som har undervisningsstilling i Den norske kirke har en minimumskompetanse på 30 studiepoeng pedagogikk og 30 studiepoeng kristendomsfag.
- 17.1.2. I en funksjon som kirkelig undervisningsleder bør kompetansekravet være tilsvarende som kompetansekravene til kateketstilling.

➤ **Kapittel 5.5 side 69**

Enig

- 17.1.3. Det bør vurderes å stille krav om praktisk-teologisk (kateketisk) kompetanse på bachelornivå for de som ikke innehar dette.

➤ **Kapittel 5.5 side 69**

Enig

- 17.2. Satsingen på systematiske kompetanseutviklingstiltak og stipendordninger bør fortsette. Disse er viktige for å styrke ansattes mulighet til å heve formell kompetanse.
- 17.3. Det kontinuerlige pedagogiske utviklingsarbeidet i menighetene bør styrkes gjennom systematisk arbeid med profesjonelle læringsmiljø i undervisningstjenesten, også lokalt (fellesråds-/prostinivå) og regionalt (bispedømmenivå).
- 17.4. Arbeidsgiver må sørge for kontinuerlig kompetanseutvikling innenfor ulike relevante fagområder (slik som sosial-, spesial- og allmenn pedagogikk, digital kompetanse, frivillighet) og legge til rette for tverrfaglig samarbeid om kirkelig undervisning og læring.

18. Frivillighet

- 18.1. Kompetansen på frivillighet bør styrkes hos sentrale nøkkelpersoner i menighetenes stab.
- 18.2. Det bør arbeides med å legge til rette for ulike typer frivillighet.
- 18.3. For å nå målene med kirkelig undervisning og læring bør det arbeides mer med strategisk ledelse av frivillige.

19. Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjoner

- 19.1. Samarbeidet mellom Den norske kirke og organisasjonene i lys av målene for kirkelig undervisning og læring må fortsatt styrkes.

20. Forskning, evaluering og fagutvikling

- 20.1. Det bør fortsatt satses på forskning på kirkelig undervisning og læring, i rammen av en helhetlig kirkelig FOUI-strategi.

Eventuelt øvrige kommentarer til del 2

13.1 Rapportering på tiltakene er viktig i planlegging, som styringsverktøy og i strategisk utvikling av trosopplæringsarbeidet både for fagpersonell og ledelse lokalt, regionalt og sentralt. Dette bør knyttes opp til menighetens årsstatistikk slik det blir en mer samlet og felles rapportering som vil skape en samlet oversikt og arbeide strategisk og målrettet med menighetsutvikling. For å oppnå helhet spesielt og generelt, bør det være sammenheng i og mellom menighetenes ulike planer. Her er det fagområder med mange berøringspunkter og et naturlig samspill. Mål og tiltaksformuleringer i planene bør gjenspeiles i og utfylle hverandre kvalitativt og kvantitativt og slik sammen inngå i kirkens totale utviklingsarbeide og sikre helhet og tverrfaglighet. Aktivt bruk av planverktøyet gir ledelse et styringsverktøy som ansvarliggjør tilsatte ifht enkelttiltak og er medbestemmende for den enkeltes stillingsbeskrivelse. Dette kan fremme tverrfaglig samarbeid og ta ned instrumentalisierende delegerte oppgaver

14.1 - 3 Tilskuddsordningen må sikres. En alternativ fordelingsnøkkel og imøtekomme skille mellom barnerike og mindre barnerike menigheter vil være å tildele et grunnbeløp «toppet» med tilskudd per døpte. Slik vil menigheter som vokser få midler som tilsvarer det reelle barnetallet uten at de som får færre døpte «straffes». De sentralfinansierte kateketstillinger bør holdes utenfor tilskuddsordningen til trosopplæringen 0 -18 år. Bla. fordi det er viktig å løfte kateketen som menighetens undervisningsleder med hovedansvar for menighetens trosopplæringsarbeide. En regionalfinansiert kateketstilling «eies» i prinsippet heller ikke av soknet og vil slik sett være en del av biskopens tilsyn med og fordeling av ressurser ifht hvor det kateketiske bør styrkes. Ved å innlemme finansieringen av kateketstillingene i det øremerkede tilskuddet til trosopplæring, vil en også ta vekk et styringsverktøy. Bispedømmene våre er geografisk og demografisk svært ulike og vil dermed ha ulike stimuleringsbehov. En slik regional praksis vil være med å stimulere bredden og lokalt initiativ. 14.4 -5 Det viktig at lokalmenighetene har mulighet til å benytte seg av andre inntektskilder inn og oppimot trosopplæringsarbeidet så lenge de øremerkede midlene kun delfinansierer menighetenes pedagogiske arbeide. Ved å skille inntektene vil en lettere kunne synlig – og muliggjøre lokalt initiativ som understøtter breddetiltakene og dermed kunne spisse arbeidet inn mot smalere interessegrupper. På dette viset ivaretas bredde, kvalitet og kvantitet i lokalmenighetens undervisningsarbeide.

15.1 -2 Viktig! For mange fellesråd har ikke råd til å sende sine medarbeidere på kurs/ faglig oppdatering Det må tenkes flere nivå og gjerne prosti i felleskap med

bispedømme. Regional nivået bør ha den øverste ledelsen, da det er viktig med en viss avstand for å kunne ta gode strategiske valg og gjennom det lede den faglige utviklingen. Tilskuddet bør administreres av fellesrådet, men eies lokalt. I større fellesråd vil det være svært ulike menigheter med ulike planer og satsninger. Mye av tilskuddet går til lønn og slik sett vil en «sentralisering» til fellesrådsnivå kunne sikre mer hensiktsmessig ressursutnyttelse, men ved å løfte tildelingen opp fra lokalmenigheten vil en også kunne tape lokalt initiativ og råderett og undergrave folkekirkens mål om å favne alle sine medlemmer.